

СЪВРЕМЕННИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ГЛОБАЛНАТА ИКОНОМИКА

На 21 и 22 октомври 2016 г. в УНСС-София беше проведена Международна научна конференция на тема „Икономически предизвикателства: миграция, глобализация, устойчивост, политики“, организирана от катедра „Икономикс“ при УНСС, Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ и Института за икономически изследвания при БАН.

На тържественото откриване в аула „Максима“ на УНСС присъстваха *проф. д-р ик. н Стати Статев* - ректор на УНСС, *г-жа Деница Сачева* - зам.-министър на труда и социалната политика, *проф. д.ф.н. Анастас Герджиков* - ректор на СУ „Св. Климент Охридски“, *проф. д-р Искра Белева* - зам.-директор на Института за икономически изследвания при БАН и *г-н Огнян Траянов* - председател на Националния съвет на Българската мрежа на Глобалния договор на ООН.

В своето приветствие към участниците и гостите на конференцията проф. Статев подчерта значимостта на подобни научни форуми за развитието на икономическата мисъл в България и за нейното популяризиране по света. Участниците поздравиха и г-жа Сачева, която обърна внимание на приложимостта на докладваните научни постижения в практиката, особено в социалната сфера. Проф. Герджиков и проф. Белева акцентираха върху възможностите, които конференцията дава за изява на млади и талантиливи учени-икономисти, както и върху необходимостта подобен род инициативи да станат традиционни, с което българската икономическа наука да се утвърди като един от водещите дялове на научното познание. Г-н Траянов връчи сертификати на ректорите на УНСС и СУ „Климент Охридски“, присъединили се към Глобалния договор на ООН, и разясни основните му постановки в областта на постигането на устойчиво развитие и опазването на околната среда. В рамките на конференцията българската мрежа на Глобалния договор на ООН организира среща с представители на деловите среди под наслов „Икономически предизвикателства и устойчивост на местния бизнес“. От страна на УНСС в нея участие взе *проф. д-р Боян Дуранкев*.

Пленарната сесия на конференцията, предшестваща заседанията по секции, беше ръководена от *проф. д-р ик. н. Георги Чобанов*. На нея доклади изнесоха водещи български и германски учени.

Проф. д-р ик. н. Румен Гечев (катедра „Икономикс“ на УНСС) направи интересно и провокативно изказване на тема „Единната европейска валута – средство или препятствие за провеждане на антикризисна политика и реализация на макроикономическите цели на ЕС“, базирайки се на идеите на Дж. Стийлиц, споделени в книгата му „Еврото. Как общата валута заплашва бъде-

щето на Европа?”. Приемането на еврото е фатално, доколкото не съществуват институции, които да подкрепят функционирането на единна валута. Неадекватният паричен механизъм може да доведе до рецесия и депресии. Проф. Гечев обърна внимание на това, че практически от 2007 г. Еврозоната е в стагнация, докато САЩ вече са излезли от депресивната фаза. Той изтъкна, че антикризисната политика в Еврозоната, основана на пазарния фундаментализъм, е погрешна, както и че има различни варианти на изход от проблемите в зоната. Проф. Гечев цитира и мненията на видни икономисти и политици за състоянието, проблемите и перспективите пред еврото като единна валута и функциониращата на негова основа зона от държави. Той представи и много конкретни данни за състоянието на наблюдаваните процеси в отделни страни и региони.

Пленарен доклад на тема „Целите на ООН за устойчиво развитие със специален фокус върху човешките права” изнесе *проф. Йоахим Швалбах* (Хумболтов университет, Берлин). В него той анализира приетите от ООН 17 глобални цели на развитието през следващите 15 години. Целите за устойчиво развитие са продължение и надграждат целите на развитие за хилядолетието, като привличат в изпълнението и постигането си всички страни в света. На първо място стоят въпросите, свързани със здравословния начин на живот, елиминирането на глада и осигуряването на устойчиво потребление и производство. Проф. Швалбах се спря и на постигането и поддържането на човешките права в държавите, както и на ролята на бизнеса в този процес.

„Ролята на демокрацията в социалното пазарно стопанство” беше темата на доклада на *проф. Томас Аполте* (Университет в Мюнстер). Той акцентира върху някои основни характеристики и мнения за формирането се социално пазарно стопанство в Германия след Втората световна война. Проф. Аполте направи и преглед на литературата по въпросите на демокрацията, доходите и растежа и как те отговарят на въпроса кое предпоставя засилването на демократичните процеси - развитието на демокрацията за растежа и доходите или високите доходи и устойчивият темп на растежа. Специално внимание беше отделено и на връзката между демокрацията и пазарната ориентация на страните в преход, както и на взаимозависимостта между демократичните и социалните пазарни институции. Анализите бяха подкрепени и с резултатите от емпирични изследвания на автора.

Проф. д-р ик. н. Людмил Петков (ИИИ при БАН) изнесе доклад „Списание „Икономическа мисъл” на 60 години” по повод юбилея на списанието. Той направи оценка на неговата роля за икономическата мисъл в България като едно от водещите издания в тази област. В сложната обстановка на преход към пазарно стопанство, смяна на политическата и икономическата парадигма списанието запазва независимия си дух, отразявайки обективно равнището на икономическата наука. Публикуваните материали обслужват не само науката, но и икономическата практика. Добрият облик и качеството

на изданието се поддържа с помощта на ангажираните екипи от водещи български и чуждестранни учени, участващи в редакционна колегия и редакционния съвет на списанието, както и с усилията на работещите в редакцията.

След изслушването на пленарните доклади конференцията продължи своята работа по секции.

Секция „Миграция, глобализация, устойчивост”

Модератор на тази секция беше *проф. Искра Белева*. В рамките на *първото заседание* бяха изнесени няколко доклада.

В презентацията си „Европейският съюз в бъдещия свят: предизвикателства и сценарии” *проф. Боян Дуранкев* (УНСС) акцентира върху някои съществени предизвикателства, които поставя съществуването и утвърждаването на структура от многонационален характер, каквато е Европейският съюз. Това от своя страна дава основания да се начертаят и различни сценарии относно бъдещето на Съюза, възможностите за разширяването му и позитивните ефекти в икономически и политически план.

Проф. Искра Белева (ИИИ при БАН) представи доклада „Съвременни предизвикателства пред пазара на труда в България”. Тя дефинира новите предизвикателства, които стоят пред този пазар, свързани главно с качеството на трудовите ресурси. Съществуващите дисбаланси в търсенето и предлагането на работна сила говорят за дефекти в нейното образование и подготовка, което налага непрекъснатото им усъвършенстване. Това извежда на преден план значимостта на инвестициите в човешки капитал от страна на бизнеса, домакинствата и държавата.

На сходна тематика беше и докладът на *проф. д-р Победа Луканова*, (ИИИ при БАН) „Продължителната безработица в България - структурни и институционални аспекти”. В България от началото на 90-те години на миналия век съществува високо равнище на продължителна (над 12 месеца) безработица. Тя се задълбочава особено много по време на кризи. Високите ѝ дялове могат да се свържат и с ниската инвестиционна активност на бизнеса. Страната не се различава съществено от общите тенденции в развитието на явлението „продължително безработни“ от другите членки на ЕС. В основата на подхода за преодоляване или ограничаване на проблема с трайно загубилите работата си трябва да залегне осигуряването на специализирани посреднически услуги и формирането на дълготрайна мотивация. Политиката на пазара на труда трябва да е последователна и създаваща подходящи условия за трудова изява на различните групи и подгрупи в структурата на продължителната безработица.

В изказването си „Гаранция за успех или билет към неизвестното е уникалният характер на Еврозоната в ЕС” *доц. д.п.н Калоян Симеонов* (СУ „Св. Климент Охридски”) се спря на някои по общи характеристики на паричния съюз в рамките на ЕС. Той акцентира върху особеностите на Еврозоната,

имащи отношение към финансовите пазари и към създавания банков съюз, както и върху еврото като уникална парична единица в световната парична история.

Темата на презентацията на *гл. ас д-р Ели Цветанова* (СА „Д. А. Ценов“) беше „Потенциал за осъществяване на зелена икономика и разкриване на зелени работни места през призмата на публичния и частния сектор в Р.България“. Тя подчерта ролята на постигането на основните параметри на „зелената икономика“, изискваща промяна както в модела на производство, така и в потребителската култура, и запозна аудиторията с резултатите от емпирично изследване на възможностите за разкриване на зелени работни места в публичния и в частния сектор на страната. В своето изказване „Стратегически аспекти на „зелената“ заетост в Република България“ *ас. Евгени Тодоров* (СА „Д. А. Ценов“) се спря на някои проблеми и перспективите пред политиката по откриване на нови работни места в контекста на „зелената икономика“ в България.

● *На второто заседание*, ръководено от *доц. д-р Емилия Георгиева*, бяха предложени интересни доклади и бяха изложени резултати от изследвания, които провокираха сериозен разговор-дискусия между участниците.

Проф. д-р Татяна Хубенова (ИИИ при БАН) представи изследването си „Финансовата интеграция в ЕС: актуални проблеми и перспективи за България“, в което разгледа основни въпроси, свързани с това доколко финансовата интеграция в Европейския съюз се отразява на българския финансов сектор и какви са перспективите пред него в бъдеще. Изказването на *доц. д-р Лилия Йотова* „Доходното неравенство и устойчиво развитие“ (УНСС) предизвика разговор по въпроса доколко се задълбочава неравенството по отношение на достъпа до и разпределението на източниците на благосъстояние. Основни пунктове в презентацията и в дискусиата бяха данните за неравенството в България – социално-икономическият аспект, доходите и доходното неравенство, както и ролята на социалните трансфери.

В доклада си „Финансови потоци за зелена енергия в България“ *гл. ас. д-р Мария Коцева-Тикова* и *гл. ас. д-р Милкана Мочурова-Георгиева* (ИИИ при БАН) подчертаха ролята на външните фактори при изграждането на зелена икономика в нашата страна. Те се представиха същността на концепцията за зелена икономика и се спряха на някои критики на идеята за ниско-въглеродна икономика, изпълнявайки и целта на изследването – оценка на финансовите потоци през периода 2010-2014 г., инвестирани в усвояване на потенциала на ВЕИ в България.

Проблематиката на миграцията към ЕС беше разгледана от *ас. д-р Атанас Димитров* (УНСС) в презентацията му „Миграцията към ЕС – митове и реалности“, в която бяха поставени много сериозните въпроси за социално-икономическите и финансовите аспекти и последици от масираната емиграция към Западна Европа, особено към страните от ЕС. Проблемите, които

генерират бежанците и икономическите мигранти от Африка и Азия, са свързани с дисбалансите на пазара на труда, с изчерпването на социалните фондове в развитите страни, както и с противоречията с местното население от културен и религиозен характер и със заплахата от терористични атаки.

Докторант Николай Пейков (УНСС) представи разработката „Глобализация и регионализация – взаимодействия и ефекти“. Той подчерта сложността и многоаспектността на процесите на глобализация и регионализация в световното стопанство, наличието на различия и противоречия между тях, отражението им върху конкурентоспособността на икономиките – като регионални блокове, преки чуждестранни инвестиции, многонационални корпорации и др. В изказването си „Актуални измерения на водещите макроикономически приоритети на Европейския съюз“ *доц. д-р Емилия Георгиева (УНСС)* направи преглед на приоритетите пред ЕС съобразно комисията „Юнкер“, който показва, че като типично макроикономически могат да бъдат посочени шест приоритета. Тя акцентира върху равнището и динамиката на икономическия растеж и инвестициите в ЕС и избрани държави-членки, върху създаването на устойчива и висококачествен заетост и продължаването на реформата на Икономическия и паричен съюз.

• *Третото заседание* на секцията беше ръководено от *проф. д-р Искра Балканска (ИИИ при БАН)*. Тя изнесе доклад „Емиграцията и преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) като главни проявления на глобализацията – връзки и зависимости за България“. Засегнати бяха интересни и значими от икономическа гледна точка въпроси, свързани с емиграционните процеси и тяхната връзка с ПЧИ в контекста на икономическите реалности в нашата страна. *Доц. д-р Владимир Пеовски (СУ „Св. Климент Охридски“)* участва с изказване на тема „Развитие на миграционните икономически теории: между кохерентност и еkleктичност“. Той посочи, че все по-осезаемите резониращи ефекти на миграцията върху всички сфери на обществения живот трайно я поставят в центъра на публичния дебат. Това прави актуално и необходимо познаването на основните теории за миграционните процеси от ортодоксален и неортодоксален тип. Въпреки еkleктичността на някои от тях важен за анализа на текущата икономическа ситуация с огромните бежански и миграционни потоци главно към Европа е приложният им аспект.

В презентацията на *гл. ас. д-р Едуард Маринов (ИИИ при БАН)* „Външно-търговски отношения на България с държавите от Субсахарска Африка: тенденции и перспективи“ бяха обобщени тенденциите във външната търговия на страните от този регион с Европейския съюз. Изведена беше спецификата на техните търговски отношения с България – динамика, стокова и географска структура, и бяха отправени някои препоръки относно възможните действия за стимулиране на развитието на външнотърговските връзки със субсахарските държави.

Гл. ас. д-р Даниела Балева (Военна академия „Г. С. Раковски“) представи разработката си „Устойчивост на икономиката при възникване на бедствия“. Тя анализира влиянието на бедствията върху икономическите субекти и посочи факторите, които въздействат върху устойчивостта на икономиката при тяхното възникване.

Ас. д-р Васил Гечев (УНСС) разгледа темата „ЕС: проблемните икономически дисбаланси“, като запозна аудиторията с различията между страните-членки на Европейския съюз в макроикономически план. Той изтъкна, че пред целостта на ЕС в дългосрочна перспектива съществуват сериозни проблеми, свързани с неспазените изисквания за финансова и икономическа стабилност, със спецификата на Евророната и икономическия застои в нея, както и с безработицата.

В изказването си „Глобализация и данъчни особености в полза на сектора за информационни технологии“ *докторант Георги Мичев* (УНСС) се сприя на въпросите за това как транснационалните компании избягват данъчното облагане и постигат значително по-ниски данъчни ставки. Дадени бяха примери с някои от най-големите компании от сектора на информационните технологии.

Д-р Мира Алякова (УНСС) представи изследване на тема „Теория на трансформациите – ключ към модерни устойчиви общества“, в която бяха разгледани отделните концепции на теорията на трансформациите и беше обобщено защо тя е от ключово значение за устойчивото развитие на модерните общества. Засегнати бяха и въпроси, свързани с движещите сили и мениджмънта на трансформациите.

• *Четвъртото заседание* беше ръководено от *гл. ас. д-р Щерьо Ножаров* и *ас. д-р Кристина Стефанова*.

Темата на разработката на *доц. д-р Елеонора Станчева-Тодорова* и *доц. д-р Илияна Стоянова* (СУ „Св. Климент Охридски“) беше „Насоки за сближаването на финансовото и управленското счетоводство“. *Гл. ас. д-р Петя Коралова* (ВТУ „Тодор Каблешков“) в изказването си „Устойчиво развитие на морския транспорт в България – предизвикателства и възможности“ засегна изоставането на страната ни през последните години в областта на морските превози, като посочи, че предприетите мерки за подобряване на състоянието на пристанищата и прилежащата им инфраструктура не са довели до съществен ръст в количеството на превозените товари в тонове. Тя обърна внимание и на предизвикателствата пред устойчивото развитие на морския транспорт в България в контекста на Европейската транспортна политика

В доклада си „Ефективност на разходите за висше образование сред избрани страни от ЦИЕ в сравнителен аспект“ *ас. д-р Кристина Стефанова* (УНСС) разгледа ефективността на разходите за висше образование в някои държави от Централна и Източна Европа. От емпирична проверка на

два модела става ясно, че има страни като Литва и Латвия, които са ефективни по отношение на разходите за висше образование, но други, в т.ч. и България, макар да демонстрират някои сходства, не са сред челните редици в класациите по този показател. Въз основа на анализ на различни тенденции в развитието на някои държави *ас. д-р Петко Миран* (ПУ „Паисий Хилендарски“), който изнесе презентация на тема „Връзки между измененията в нивата на безработица и неравенство в разпределението на дохода“, определи наличието на права връзка между безработица и неравенство в доходите в дълъг период. Той подчерта, че намаляването на безработицата е необходимо, но не и достатъчно условие на ограничаване на неравенството.

• *Петото заседание* на секцията с ръководител *гл. ас. д-р Ивайло Беев* беше съпроводено от оживени и продължителни дискусии, в които се включиха представители на различните участващи в конференцията структури.

Доц. д-р Ирена Зарева (ИИИ при БАН) представи изследването си „България – „износител“ на студенти“. Тя изтъкна, че сегашното десетилетие е време на консолидиране и операционализиране на образователното пространство, на осигуряване на по-висока степен на сравнимост, съвместимост и съгласуваност на системите на висше образование в Европа. България е участник в Болонския процес от неговото начало и полага усилия да следва общоевропейските насоки и цели – въведена е тристепенна система на обучение и кредитна система; приета е национална квалификационна рамка; има изградена структура за осигуряване на качеството на висшето образование. С много емпирични данни беше анализиран процесът на мигриране на студенти от България.

В разработката си „Крахът на Вашингтонският консенсус и преосмислянето на стратегиите за икономическо развитие след глобалната финансово-икономическа криза“ *доц. д-р Паскал Желев* (УНСС) акцентира върху същността и причините за провала на политиките, основани на Вашингтонския консенсус. Интерес предизвикаха изводите за т.нар. уроци от проваления Вашингтонски консенсус и свързаните с това възможни стратегии на икономическо развитие - активна макроикономическа политика, създаване на административен капацитет и действена индустриална политика, която фокусира ресурсите в няколко направления и се стреми да изгради динамични сравнителни предимства отвъд първично зададените.

Изказването на *гл. ас. д-р Клавдия Ташева* (УНСС) беше посветено на темата „Устойчиво развитие и конкурентоспособност на националните икономики в ЕС - актуални проблеми“. Тя се спря на основните проблеми, противоречия и предизвикателства пред европейските страни в контекста на изискванията за устойчиво развитие и за постигане на висока степен на национална конкурентоспособност. *Гл. ас. д-р Щерьо Ножаров* (УНСС) пред-

стави доклада си „Икономически измерения на провала на националната политика по устойчиво развитие на България”, като наблегна върху доказателствата на тезата, че без целенасочена, стратегически ориентирана и дългосрочна национална политика по устойчиво развитие България не би могла да достигне средния за ЕС жизнен стандарт през следващите няколко десетилетия. В разработката на *ас. д-р Иван Божикин* (УНСС) „Политически стратегии за изграждане на кръгова икономика в България” последователно бяха разгледани в критичен дух концепцията за изграждане на кръгова икономика, пакетът от мерки на Европейската комисия в това направление, както и необходимите политически стратегии в България.

Интерес предизвика презентацията на *докторант Любослав Костов* (УНСС) „Безработица и икономически растеж в ЕС и САЩ за периода 2005-2016”, която е базирана на проверка на закона на Оукън през последните 10 години. В изследването са използвани панелни времеви редове за оценка на връзката, която е обект на сравнителен анализ спрямо оригиналните параметри на взаимодействие, изведени от А. Оукън. Авторът достига до извода, че законът на Оукън е все още валиден, макар и да търпи критики през последното десетилетие. Тенденцията обаче е коефициентът на чувствителност да става все по-голям, поради което докладчикът предлага модифициране на този закон.

Докторант Мария Топчиева (УНСС) се спря на темата „Методи за определяне на екологичния отпечатък на организациите”. Тя представи изчерпателен преглед на водещи индикатори за проследяване на екологичното въздействие на организациите в резултат от тяхната дейност, като коментира обхвата и приложимостта им и обобщи основните им предимства и недостатъци. *Докторант Константин Делисиевков* (СУ „Св. Климент Охридски”) запозна аудиторията с разработката си „Либерализация на електроенергийните пазари в Европа: проблеми и оценка на механизмите за поддържане на капацитета в национален и регионален обхват”.

В рамките на това заседание изказвания направиха също *докторант Снежана Кондева* (СУ „Св. Климент Охридски”) - „Глобалната клинична среда в дистанционното обучение по медицина - тенденции и етични проблеми”, *докторант Антоанета Барес* (СУ „Св. Климент Охридски”) - „Развитието на индустриални зони в контекста на анализ на пазара” и *гл. ас. д-р Даниела Кръстева* (УНСС) - „Промени в политиките в областта на държавната администрация” (в контекста на измененията в Закона за държавния служител и очакваните позитивни ефекти от това).

Секция „Политики”

• *На първото заседание* в рамките на тази секция с модератор *доц. д-р Лилия Йотова* бяха представени интересни и генериращи въпроси и коментари изказвания.

В доклада си „Реформата в екофискалната политика като инструмент за зелена трансформация на икономиката“ *доц. д-р Ваня Иванова* (УНСС) подчерта необходимостта от такава реформа, ориентирана към изграждане на нов модел на развитие, в чиято основа стои по-балансирано отношение към околната среда, представено чрез приоритетното развитие на отраслите на зелената икономика. Тя разглежда екофискалната политика като лост за зелена трансформация, спецификата на екоданъците, възможностите за разширяване на броя на използваните екофискални инструменти и други проблеми и перспективи пред въвеждането на този тип политика.

Доц. д-р Банчо Банов (СУ „Св. Климент Охридски“) в изказване на тема „Винаги ли е изгодно да си държава-член на ЕС“ запозна аудиторията със своите виждания относно това доколко е позитивно и какви негативи генерира членството в Европейския съюз. *Гл. ас. д-р Енцислав Харманджиев* (УНСС) предложи на аудиторията презентацията „Предизвикателства пред икономическата политика: България 2016“, с която предизвика интересни коментари и критични мнения във връзка с паричната и фискалната политика на нашата страна за текущата година. *Гл. ас. д-р Ивайло Беев* (УНСС) направи сходно изказване на тема „Монетарна макроикономическа функция: правен аспект“, в което разглежда въпроса доколко е самостоятелна тази функция на държавата. Той подчерта, че независимостта на централната банка у нас не е конституционно регламентирана, което поставя под съмнение ефективността на някои наложителни мерки в сферата на паричната политика. Изтъкнато беше, че съществува връзка между независимостта на централната банка, от една страна, и демокрацията и правовостта като принципи на държавно управление, от друга.

Докторант Величка Николова (УНСС) се спря на спецификата на формиралите се дългови отношения в ЕС. В презентацията си „Дългова политика в страните от ЕС“ тя посочи, че държавите от Евроразоната могат да се класифицират в две основни групи – такива, които изпълняват референтните критерии, и такива, които ги нарушават. Във вторите има сериозни фискални затруднения, което налага финансова подкрепа. Това допълнително натоварва страните и вероятно в бъдеще ще породи друг кръг от проблеми.

Цветослав Стоев (НСИ) разглежда ролята и влиянието на държавния дълг върху националната икономика. Докладът му „Държавен дълг на България и макроикономическа стабилност“ засегна въпросите за структурата на държавния дълг и възможните рискове, които тя генерира. Анализирани бяха и стойностите на макроикономическите индикатори, свързани с държавния дълг – лихвени плащания, бюджетен баланс, икономически растеж, както и връзката държавен дълг - кредитен рейтинг.

В изказването си „Институционално-икономически измерения на политиката по регламентация на акционерната форма на собственост в България“ *докторант Стоян Шаламанов* (УНСС) акцентира върху акционерната

корпоративна форма на собственост от гледна точка на институционалната икономическа теория. Той констатира, че правната регламентация на юридическите форми на корпоративна собственост е от значение за ефективността на икономиката, осигурявайки по-добри механизми за защита на правата на собственост като основна гаранция за увеличаване на инвестиционната активност. Авторът посочи, че намаляването на транзакционните разходи би подпомогнало оптималното разпределение на ресурсите в икономиката.

● *Второто заседание* на секцията беше ръководено от доц. *Екатерина Сотирова*. Начало на дискусиия постави изказването на проф. д-р *Галина Младенова*, която е съавтор с проф. д-р *Симеон Желев* (УНСС) в разработката „Нагласи и потребление на биопродукти в България”. При събирането на данни за изследването авторите са използвали два метода: структурирано персонално интервю и структурирана персонална онлайн анкета. Споделени бяха резултатите относно нагласите към биохраните – вкусови качества, цени, доверие в етикета, ползи за здравето и контрол върху производството. Направен беше изводът, че въпреки позитивната си нагласа към биохраните домакинствата в България не са склонни да ги купуват. Беше отделено внимание и на потребителските мотиви за покупката на биохрана, както на и причините, поради които не се купуват.

Доц. д-р Екатерина Сотирова (УНСС) предизвика интерес с презентацията си „Стабилността на банковата система на България след 2012 година и паричната политика на БНБ”. След като беше разгледана средата, в която функционират търговските банки у нас в посочения времеви интервал, вниманието беше насочено към формирането на група от показатели, измерващи стабилността на системата: капиталова адекватност, ликвидност, качество на активите и др. Беше подчертана и важната роля на БНБ в постигането и поддържането на стабилността, която въпреки ограниченията на паричния съвет има възможности нормативно да регламентира и да въздейства върху факторите, генериращи стабилност на системата от банки в България.

Гл. ас. д-р Николай Величков (УНСС) представи разработката „Пропорционално данъчно облагане и бюджетни приходи в България”. В нея са проследени както общата динамика, така и относителната значимост на отделните видове приходи по Консолидираната фискална програма, като е акцентирано върху връзката им с проблемите в макроикономическата активност. Анализите обхващат периода 2000-2015 г., когато динамиката на бюджетните приходи е неравномерна, а ефектите от въвеждането на т.нар. плосък данък върху доходите не оправдават очакванията. Стои и въпросът за устойчивостта на бюджетните приходи при реализирането на експортно-ориентиран модел на растежа. Презентацията на *ас. Игнат Игнатов* (ПУ „Паисий Хилендарски”) „Фискалният мултипликатор – отправен момент за

постигане на макроикономическите цели в България” беше своеобразно продължение на дискусиата, иницирана от Н. Величков. Той посочи, че нелинейните ефекти на фискалната политика са свързани с взаимоотношението между размера на фискалния мултипликатор и състоянието на икономиката. Фискалните мултипликатори са по-големи в периоди на криза, отколкото при експанзия в икономиката. Направен беше кратък литературен преглед по тематиката, след което беше изведена методологията на изследването и бяха коментирани получените емпирични резултати. *Докторант Кристиан Корелов* (СА „Д.А.Ценов”) взе участие с разработка на тема „Конкурентните предимства – необходимо условие за устойчиво развитие на фирмата”.

• *Третото заседание* на секцията беше ръководено от проф. д-р *Спартак Керемидчиев* (ИИИ при БАН). Той запозна аудиторията с изследването си „Еволюция на ролята на заинтересуваните страни в корпоративното управление”, като разгледа мотивите и ефектите при страните, участващи в корпоративното управление, и възможностите за извличане на взаимно изгодни резултати.

В доклада на доц. д-р *Красимир Керчев* (УНСС) „Иновативност на българската икономика” бяха изложени и анализирани иновативните възможности на нашата страна. Беше направено и сравнение със средните показатели за Европейския съюз и за съпоставимата по мащаб Швеция, въпреки че България попада в групата на слабите иноватори сред европейските държави. Акцентирайки върху общия иновационен индекс, авторът достига до заключението, че резултатът е сериозно изоставане на България в тази област. Изказването на ас. д-р *Петя Биолчева* (УНСС) „Барииери пред иновациите – пречка за устойчиво развитие на българските фирми” продължи някои от изводите в предшестващото експозе. Според нея иновационните барииери са вътрешни и външни. Към външните се отнасят политико-правният компонент, социално-културните особености, макроикономическите характеристики и технологиите, а към вътрешните - прекомерният риск, размерът на разходите, достъпът до финансови ресурси, поддръжката на квалифициран персонал и др. Представени бяха и резултатите от емпирично изследване.

Гл. ас. *Петкан Илиев* (УНСС) ориентира разговора и дискусиата към религиозния екстремизъм и тероризма – една изключително актуална тема в наши дни. В своето изследване „Икономическа теория, религиозен екстремизъм и миграция в контекста на религиозния икономикс” той изтъкна, че екстремистките сектантски групи са мощни идейни религиозни движения, в чиято идеологическа концепция е заложено „отнемането“ на натрупалото се високо напрежение в цялото общество. Техните строги изисквания и „морални“ от религиозна гледна точка принципи им дават възможност да предоставят на своите потенциални членове, и по-специално на тези от периферията на обществото, необичайно големи ползи. По такъв начин от икономическа гледна

точка се обяснява как екстремистките религиозни групи могат да съществуват и да просперират в съвременното общество, населено с перфектно функциониращи и рационално вземащи решения граждани и институции.

Докторант Мария Минкова (СУ „Св. Климент Охридски“) запозна аудиторията с разработката „Корпоративна социална отговорност и устойчиво развитие в организациите“, в която очерта основните дейности, обобщени в кодекси за етично поведение, като акцентира върху измеренията на устойчивото развитие – обществено благосъстояние, икономика и околна среда.

● *Четвъртото заседание*, в което взеха участие преподаватели и докторанти от трите институции - организатори на конференцията, беше ръководено от *доц. д-р Вера Пиримова* (УНСС). Тя презентира изследването си „Политики за стабилизиране и ограничаване на кризисната неустойчивост на икономическия растеж в България“. Доц. Пиримова обърна внимание на основните икономически и социални последици за България от кризата от 2009 г. и откри предпоставките, сферите и насоките за преодоляване на икономическите и социалните проблеми след кризата. Анализът показва, че по-трайното възстановяване на условията и стабилизирането на растежа, както и повишаването на доходите у нас ще зависят до голяма степен от адекватното секторно фокусиране и ефективността на осъществяваните политики, но също и от външните предпоставки - развитието на икономическата и социалната сфера в другите страни от Европа и света.

Доц. д-р Радостина Бакърджиева (ИИИ при БАН) направи изказване на тема „Динамика на разкриването на нефинансова информация в публичните компании в България“, в което се спря на някои интересни аспекти на процесите на разкриване на нефинансова информация от големите публични компании в страната – проблемите в това отношение и възможностите за подобряване на процесите.

Ас. д-р Димитър Дамянов (УНСС) сподели идеи и резултати от изследването си „Динамика на богатството на домакинствата в България през периода 2000-2015 г.“. Той разгледа основните компоненти на това богатство – финансовото и жилищното, и направи сравнение между равнището му у нас и в някои други държави. Потърсена беше и връзка между изследваната динамика и темпа на растеж на доходите и нормата на спестяване на домакинствата. Получените резултати показват наличие на някои сходства между България и големите световни икономики, както и известна отрицателна зависимост на нормата на спестяване от равнището на богатството.

Ас. Иван Бянов (ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“) представи разработка на тема „Приносът на аграрната структура на селското стопанство за величината на основни макропоказатели в България“. В нея бяха разгледани някои особености на развитието на аграрния сектор в нашата страна и проектирането му в макроструктурите - намаляващ относителен дял, дуалис-

тичен характер от гледна точка на размерите на собствеността, подобряващо се участие във външната търговия, слаба инвестиционна активност и др.

В презентацията си „Алтернативни форми на данъчно облагане на сделките с финансови инструменти“ докторант Ангел Ангелов (УНСС) акцентира върху промените в данъчното облагане при страните-членки на Европейския съюз и посочи ползите и негативите от тяхното въвеждане. Докторант Стойко Митов (СУ „Св. Климент Охридски“) обърна вниманието на аудиторията върху темата „Особености на балансираната система от показатели за ефективност в сферата на държавното висше образование“. Балансираната система от показатели беше разгледана като елемент на стратегическото управление в публичния сектор. Авторът изказа мнение, че въвеждането на подобен инструмент за оценка би допринесло за устойчивото развитие на сферата на висшето образование и на държавните университети.

• *Петото заседание* на тази секция беше ръководено от доц. д-р Мария Марикина (УНСС), която презентира своята разработка „SWOT-анализът като инструмент в политиката за конкурентоспособност на България“. Обосновавайки необходимостта от изследване на тази проблематика, доц. Марикина акцентира върху нейната актуалност и върху силните и слабите страни на конкурентоспособността. Тя предложи методи и методология в оценката ѝ, определяйки SWOT-анализа като класически метод на стратегическо планиране. Представена беше и алтернативна матрица, въз основа на която могат да се изведат четири алтернативни стратегии. Техният анализ дава възможност за определяне на някои приоритети и за подобряване на регулативната среда.

Доц. д-р Павлинка Найденова (ИИИ при БАН) запозна аудиторията с изследването си „Процесът на мотивиране в бизнес-структурите“ в контекста на поведенческия икономикс. Тя подчерта ролята и значението на мотивацията като фактор, влияещ върху поведението на икономическите субекти и върху фирмените политики. Застъпена беше тезата, че процесът на мотивиране е важно условие за развитието на човешкия капитал в бизнес-организациите и за икономическото поведение на субектите, в които е въплътен този капитал, а от тях зависят конкурентоспособността и успехът на фирмата. В заключение доц. Найденова изтъкна, че мотивираността на хората в дадена бизнес-организация предопределя до голяма степен резултатността на дейностите и ефективността на политиките на фирмено ниво.

Ас. д-р Недялко Несторов (ИИИ при БАН) се спря на проблемите и възможностите на външната търговия. В доклада му „Значение на външната търговия за българската икономика“ бяха изведени тенденциите във външната търговия на България след кризата от 2009 г. и беше разгледана

спецификата на процесите на създаване на добавена стойност в експортно-ориентираните отрасли. Изводът от изследването е, че българската икономика запазва суровинния профил на износа си, като постепенно в него се увеличават стоките с по-висок дял на създадената добавена стойност.

Ас. д-р Петър Пешев (УНСС) представи разработката си „Българската икономика в светлината на предстоящо членство в Евроразоната“. Той акцентира върху теоретичните и емпиричните основи на очакваните ефекти от присъединяването на страната, както и върху готовността за членство в Евроразоната. Използваният сравнителен и дескриптивен анализ дава основания за заключението, че членството на България в Евроразоната би довело преди всичко до позитивни ефекти, които ще благоприятстват функционирането не само на макросистемата, но и на отделните стопански единици.

В изказването си „Тенденции в развитието на електронната търговия на международните капиталови пазари – имат ли те приложение в България?“ *ас. Божидар Недев* (СУ „Св. Климент Охридски“) обърна внимание на някои особености на международната търговия. *Докторант Петър Пиперков* (УНСС) предизвика интерес с доклада „Макроекономическите политики в условията на ендогенност на парите: основни предизвикателства“, в който анализира възможностите на фискалната консолидация и необходимостта при правенето на макроекономическа политика да се вземе предвид ендогенността на парите. Той изтъкна, че нарастващият частен дълг спомага за създаването на нови производствени мощности чрез повишаването на съвкупното търсене. Това въздейства позитивно върху БВП и върху други макроекономически измерители. *Докторант Цвета Костова-Севастиянова* (СУ „Св. Климент Охридски“) разгледа темата „Младите хора в България днес“, а *докторант Цветан Мадански* (СУ „Св. Климент Охридски“) представи разработката „Фактори за ефективност на митническия контрол върху трафика на стоки, нарушаващи на интелектуална собственост (фалшифицирани и пиратски стоки)“.

Секция „Форум за устойчиво развитие“

В тази секция докладите и обсъжданията бяха на английски език.

• Модератор на първото заседание беше *проф. Юрген Плоен*. *Проф. д-р ик. н. Георги Чобанов* (СУ „Св. Климент Охридски“) изнесе доклад на тема „Разпределение и използване на знанието в обществото за неговата институционална устойчивост“. В презентацията си „Икономическо поведение във виртуалната социална мрежа“ *проф. д-р Георги Менгов* (СУ „Св. Климент Охридски“) се спря на някои аспекти от поведението на стопанските субекти. В изказването „Отиване на плаж или заставане пред портите: плажовете в България“ *проф. Хенрик Егберт* (Университет за приложни знания

в Анхалт) и *Александър Тодоров*, (ИУ-Варна) анализираха проблемите с плажовете в България. *Гл. ас. д-р Антон Герунов*, (СУ „Св. Климент Охридски“) направи презентация на тема „Модели на Бейс за икономическа трансмисия“, в която посочи, че разбирането в дълбочина на трансмисионните механизми на паричната и фискалната политика е от съществено значение за развитието на икономическите системи. Използването на моделите на Бейс дава възможност да се очертаят по-ясно връзките, които съществуват между наблюдавани макропроменливи и резултатите от измененията им. С изказването си „GIS и интегрирането на системите за информация“ *доц. д-р Красимира Швартнер* (СУ „Св. Климент Охридски“) провокира интереса на аудиторията към проблемите на информационните системи в областта на маркетинговите проучвания.

Проф. д-р Мария Видолова (СУ „Св. Климент Охридски“) насочи вниманието на участниците към банковата сфера. В доклада си „Възможности за измерване на пазарния риск в дейността на търговските банки“ тя акцентира върху използването на метода „Монте Карло“, на изчисляването на стандартни отклонения и корелационни матрици, матрицата на Чолески и др. Интересни идеи бяха предложени и при изчисляването на специфичния риск и свързаните с него проекции.

● *Второто заседание* на секцията беше ръководено от *проф. Хенрик Егберт*. На него свои изследвания представиха: *доц. д-р Боян Ломев* и *доц. д-р Боряна Богданова* (СУ „Св. Климент Охридски“) - „Кризата на NASDAQ от 2008 г. през призмата на дългосрочния законов модел“; *ас. Албена Атанасова* (СУ „Св. Климент Охридски“) - „Трансформация на публичния сектор в контекста на Четвъртата индустриална революция“; *проф. И. Контоянис*, *проф. М. Ханяис* и *Л. Магафас* (Университет на Пирея за приложни знания, Гърция и Институт на Източна Македония и Тракия за технологии) - „Изследване на капиталовия спад в определен брой успешни транзакции в реалната икономика, базиран на иконофизиката“; *докторант Венцислав Христов* (СУ „Св. Климент Охридски“) - „Макропруденциалните банкови стрес тестов – теоретични фундаменти, рамка и предизвикателства“.

● В *третото заседание*, проведено под ръководството на *проф. Дитер Флемих*, дейно участие взе *доц. д-р Теодор Седларски* - декан на Стопанския факултет при СУ „Св. Климент Охридски“. В доклад му „Поведенчески подход към устойчивостта на социоикономическия ред“ беше дефинирано понятието „обществено-икономически“ ред и беше направен критичен преглед на ефективността на пазарния социоикономически ред, адаптацията, статусната надпревара, тежестта на избора и съжалението след покупката.

Проф. д-р Желю Владимиров, (СУ „Св. Климент Охридски“) разгледа темата „Индустриалната политика на ЕС и развитието на малките и средни предприятия“. *Проф. д-р Цветан Давидков* и *доц. д-р Десислава Йорданова* (СУ „Св. Климент Охридски“) представиха своята разработка „Отличителност

на българските семейни малки и средни предприятия”. *Гл. ас. д-р Петър Станков* (УНСС) предизвика интерес с изказването си „Политическа конвергенция след 1970 г.: предварителни наблюдения”. Той изтъкна значението на конвергенцията в икономическата политика и на базата на подходящо подбрани данни направи някои изводи относно съществуването на конвергенция на две равнища, разглеждайки и илюстрирайки държавните интервенции, правата на собственост, паричната политика, свободната търговия, регулирането общо и това на кредитните пазари, на пазара на труда и др. *Проф. Рафи Глик* (Университет „Бен Гурион” в Негев, Израел) изнесе доклад, озаглавен „Интелигентният град – огромни предизвикателства с комплицираните въпроси от технологичен, социален, икономически и природоопазващ характер”.

• *Четвъртото заседание* беше ръководено от *проф. Йоахим Швалбах*. В него с изказвания се включиха: *гл. ас. д-р Боян Иванчев* (УНСС) - „Прозрения за реалните и хипотетични вземания на решения в областта на парите”; *ас. Васил Стоянов* (СУ „Св. Климент Охридски”) - „Изследователски методи в поведенческия икономикс и невроикономикс”; *докторант Илия Куцаров* (УНСС) - „Последни тенденции в международната финансова интеграция на България”, в което авторът разгледа в теоретичен аспект финансовата интеграция, измерването на постигнатата ѝ степен, ролята на преките и на портфейлните инвестиции, външния дълг и др.; *докторант Илия Атанасов* (СУ „Св. Климент Охридски”) - „Моделирането на преките чуждестранни инвестиции: стохастичен модел на растежа”, в което беше представен модел на анализ на ПЧИ в теоретичен и аналитичен аспект, както и резултатите от някои симулации.

• *Петото, последно заседание* на тази секция с модератори *проф. Йоахим Швалбах* и *проф. Хенрик Егберт* беше определено като „докторантско училище”. В неговата работа взеха участие докторанти от различни учебни заведения и научни институции. В изказването си „България и нейното място в Европейската парична система” *Благовест Цветков* (УНСС) се спря на проблемите и перспективите пред нашата страна в процеса на присъединяване към Еврозоната и приемането на еврото като национална валута. Процесите и проблемите бяха разгледани от теоретична и юридическа гледна точка. Анализирани бяха и плюсовете и негативите от приемането на еврото. *София Касидова* (УНСС) представи темата „Предварителни бележки върху въздействието и отражението на режимите за развитие на банката”. Предмет на анализ в доклада на *Мария Трифонова* (СУ „Св. Климент Охридски”) „Обновяемият сектор на енергетиката в България и Германия – институционална перспектива” беше енергийният сектор. *Христина Стоянова* (СУ „Св. Климент Охридски”) се представи с изказване на тема „Динамика на офшорното партньорство: перспектива на доставчика”. Интерес предизвикаха и изказванията на *Здравка Андонова* (СУ „Св. Климент Охридски”) -

„Управление на комуникациите в организацията по време на криза” и *Боряна Иванова* - „Качеството на живот и икономическото развитие”.

Презентации по различни теми направиха също: *Деница Гаврилова* (СУ „Св. Климент Охридски”) - „Потребителско поведение и нови форми на продажба”; *Невена Кръстева* (СУ „Св. Климент Охридски”) - „Организационни промени в Четвъртата технологична революция. Форми и области на заетост на работната сила”; *Теодора Върбанова* (СУ „Св. Климент Охридски”) - „Инвестирането в иновации в средното училище – интервенционален инструмент за подобряване ефективността на процеса на обучение”; *Неда Мужо* (УНСС) - „Създаване на конкурентни предимства в автомобилното производство чрез подобряване на екологичните параметри на крайния продукт”.

В заседанието с изказвания се включиха и *докторант Стефан Радев* (СУ „Св. Климент Охридски”), студентите от СУ „Св. Климент Охридски” *Илияна Георгиева* и *Христина Димитрова* - „Сравнителен анализ на системата на Националните сметки и системата на материалния продукт”; *Рени Панчева* - „Измерване на бедността”, както и *докторантите Цвета Костова* и *Александър Марков*.

От името на организационния комитет конференцията закри *доц. д-р Екатерина Сотирова*. Тя подчерта високото качество на представените доклади и изказвания, благодари за старанието, което са положили участниците, и изтъкна големия им принос за развитието на българската икономическа наука. Доц. Сотирова пожела на всички участници да продължат изследванията си в посочените сфери на научното знание и изрази надеждата, че подобни научни конференции ще се превърнат в традиция за изява на постиженията на българската и международната икономическа научна общност.

Доц. д-р Екатерина Сотирова